

Skatteutskottets betänkande

1981/82:3

om skattefrihet för viss lunchförmån

Motionen

I motion 1980/81:419 av Margot Wallström m. fl. (s) hemställs att riksdagen som sin mening beslutar ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om åtgärder för att undanta fri lunch och kostersättning till ungdomar i gymnasial företagsförlagd utbildning från skatteplikt.

Gällande rätt

Enligt 32 § 3 mom. fjärde stycket kommunalskattelagen (1928:370, KL) samt punkt 3 tredje stycket av anvisningarna till nämnda lagrum skall förmån av mindre värde som lämnats i annat än pengar inte tas upp som intäkt, om det kan antas att förmånen inte är avsedd att utgöra direkt ersättning för utfört arbete. Vid bedömning om förmånen skall tas upp som intäkt skall hänsyn tas till det sammanlagda värdet av de förmåner av detta slag som den skattskyldige fått från samma arbetsgivare (uppdragsgivare). Vid beräkning av det sammanlagda värdet skall även beaktas förmåner från personalstiftelse, som hör till arbetsgivaren. Hänsyn skall också tas till den besparing i normala levnadskostnader som förmånen kan ha inneburit. För att förmånen skall vara skattefria krävs vidare att den inte kan jämföras med lön eller pension. Förmånen skall syfta till att skapa trivsel i arbetet eller också grunda sig på sedvänja inom det yrke eller den verksamhet som det är fråga om. Har den skattskyldige möjlighet att avstå från förmånen mot ersättning i pengar, bör förmånen i regel betraktas som skattepliktiga.

Motsvarande gäller om den skattskyldige genom sitt arbete kunnat disponera över egendom eller på annat sätt fått en förmån som inneburit en inte ringa inbesparing i de personliga levnadskostnaderna.

Förmån i form av obligation, aktie eller presentkort betraktas inte som naturaförmån utan anses jämföras med kontanta medel.

Vidare bör framhållas, att det vid bedömning om skatteplikt för en viss förmån föreligger är utan betydelse om rätten till förmånen grundas på kollektivavtal eller på individuell överenskommelse med arbetsgivaren.

Förmån av fri lunch räknas till den grupp av naturaförmåner som i princip alltid är skattepliktiga. Förmån av subventionerad lunch tillhör däremot den grupp av naturaförmåner som blir skattepliktig först då det sammanlagda värdet överstiger 600 kr. Denna gräns gäller det sammanlagda värdet av samtliga förmåner inom denna grupp, som lämnats av en och samma arbets- eller uppdragsgivare samt av personalstiftelse som tillhör arbetsgivaren. Om

förmånen erhålls under endast en del av året blir skattepliktsgränsen i motsvarande mån lägre.

Värdet av förmån av fri lunch kan i normalfallet beräknas med ledning av det i källskattetabellerna angivna beloppet för värdet av fri lunch (ett mål om dagen).

För inkomståret 1981 är detta värde 2 640 kr. vilket motsvarar ca 220 kostdagar. Om antalet kostdagar är betydligt fler eller färre bör i stället förmånen beräknas med ledning av faktiskt antal kostdagar och det i källskattetabellerna angivna värdet för fri kost, ett mål om dagen, vid korttidsanställning. För inkomståret 1981 är detta värde 11 kr. 60 öre.

Inbyggd utbildning

Den inbyggda utbildningen regleras genom bestämmelser i 8 kap. 13–13 d §§ skolförordningen. Bestämmelserna innebär bl. a. att undervisning i arbetsteknik och annan undervisning med samma syfte får förläggas helt eller delvis till arbetsställe utanför gymnasieskolan. När undervisningen förläggs till företag eller institution utanför skolan, tillhandahåller företaget eller institutionen lärare, lokaler och utrustning.

S. k. lärlingsutbildning skall anordnas och administreras under i princip samma villkor som den inbyggda utbildningen. Försöksverksamheten regleras genom förordningen (1980:533) om försöksverksamhet med gymnasial lärlingsutbildning. Lärlingsutbildningen avser utbildning för lågfrekventa yrken.

Gymnasial lärlingsutbildning innebär att den som är anställd hos ett företag även är elev i gymnasieskolan. Företaget eller institutionen åtar sig att ge den anställde yrkesutbildning enligt kursplan som skolstyrelsen fastställer efter samråd med företaget eller institutionen. Elever antas till utbildning av skolstyrelsen. Oberoende av att anställningen består kan skolstyrelsen förklara att lärlingsutbildningen skall upphöra, om eleven missköter sig eller företaget inte fullgör sitt åtagande i fråga om utbildning. Skolstyrelsen handlägger alla angelägenheter som rör den gymnasiala lärlingsutbildningen. Planeringsrådet skall biträda skolstyrelsen och därvid yttra sig till skolstyrelsen i varje viktigare fråga.

Riksdagen beslöt våren 1980 att försöksverksamhet med yrkesintroduktion om högst 40 veckor skall anordnas för ungdomar i åldern 16–17 år som saknar sysselsättning. Yrkesintroduktionen skall ges en så långt möjligt individuell utformning och syfta till att ge erfarenheter och meriter för anställning. Yrkesintroduktionen regleras i förordningen (1980:534) om försöksverksamhet med introduktionsprogram och yrkesintroduktion knutna till gymnasieskolan. De som antas till yrkesintroduktion kan inte vara anställda (1 § förordningen, jfr UbU 1979/80:34 s. 20). Om elev i yrkesintroduktion missköter sig, får skolstyrelsen skilja eleven från introduktionen.

I proposition 1979/80:145 om åtgärder för att främja ungdomens utbildning i gymnasieskolan m.m. uttalade vederbörande statsråd (s. 30) att huvudregeln bör vara att anställningsförhållande inte skall föreligga för elever i gymnasieskolan som helt eller delvis får sin utbildning på arbetsställe utanför skolan.

Enligt vad utskottet erfarit är det inte ovanligt att elever även i de fall då anställningsförhållande inte föreligger uppbär ersättning under utbildningstiden antingen i form av ett visst arvode per dag eller som avgångsvederlag.

Utskottet

Förmån av fri lunch tillhör den grupp av naturaförmåner som i princip är skattepliktig.

Motionärerna framhåller att ungdomar i företagsförlagd gymnasieutbildning i många fall erhåller lunch på företagets bekostnad, i vissa fall kostersättning. Dessa förmåner anses utgöra skattepliktig intäkt, medan ungdomar som får skollunch genom kommunens försorg inte beskattas för denna förmån. Följden härav blir att ungdomar, som till följd av feriearbete eller eljest har inkomster under studietiden, behandlas olika i skattehänseende beroende på vem som tillhandahållit den fria lunchen. Den särbehandling av elever som får sin utbildning på arbetsställe utanför skolan kan enligt motionärerna inte accepteras. Samma ekonomiska förmåner bör – menar de – gälla för studier på likartad nivå.

Utskottet finner de i motionen framförda synpunkterna värda beaktande. I den mån en studerande under gymnasieutbildning inte åtnjuter annan förmån än fri lunch bör denna vara skattefri oberoende av om gymnasieutbildningen äger rum inom eller utom skolan. Den nuvarande ordningen kan enligt vad utskottet erfarit innebära att en elev i företagsförlagd gymnasieutbildning, som får lunch på företagets bekostnad, beskattas för denna förmån, medan samma elev, om lunchen tillhandahålls i en skola genom kommunens försorg, inte beskattas för förmånen.

Enligt vad utskottet erfarit har riksskatteverket uppmärksammat det av motionärerna aktualiserade problemet. Utskottet förutsätter därför att den i motionen påpekade särbehandlingen i skattehänseende av elever i företagsförlagd gymnasieutbildning kommer att undanröjas. Motionen får härigenom anses tillgodosedd, och någon särskild åtgärd med anledning av motionen är därför inte påkallad.

Utskottet hemställer
att riksdagen avslår motion 1980/81:419.

Stockholm den 7 oktober 1981

På skatteutskottets vägnar
ERIK WÄRNBERG

Närvarande: Erik Wörnberg (s), Stig Josefson (c), Valter Kristenson (s), Rune Ångström (fp)*, Rune Carlstein (s), förste vice talmannen Ingegerd Troedsson (m), Olle Westberg i Hofors (s)*, Tage Sundkvist (c), Hagar Normark (s), Bo Lundgren (m), Ingemar Hallenius (c), Wilhelm Gustafsson (fp) Egon Jacobsson (s), Bo Södersten (s) och Arne Svensson (m).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.